

OSNOVNI ASPEKTI PONUDE I POTRAŽNJE NAFTNIH DERIVATA NA TRŽIŠTU BOSNE I HERCEGOVINI I REPUBLIKE SRPSKE

Doc. dr Vojislav Škrbić, VŠPM „PRIMUS“, Gradiška

UDK 339.13:665.75/76(497.6)
347.451:665.75/76(497.6)

Sažetak: Ponuda i potražnje nafte i naftnih derivata na tržištu Bosne i Hercegovine, odnosno Republike Srpske odvija se u veoma složenim ekonomskim uslovima, koji su dobrim dijelom uslovljeni političkim ustrojem države. Samo tržište naftnih derivata nije uređeno, a nije ni kompaktan i kao takvo u punom smislu oslikava političku sistem države Bosne i Hercegovine koja je organizovana iz dva entiteta (Federacija BiH, Republika Srpska) i distrihta (Distrikt Brčko). S tim u vezi u ovom radu obuhvaćeno je kretanja ponude i potražnje nafte i naftnih derivata na nivou Republike Srpske, Federacije BiH i Distrihta Brčko. Analiza se temelji na raspoloživim podacima iz 2009. godine s tim da je potrebno napomenuti da su relativni odnosi u najvećoj mjeri zadržani i 2010. godine. Nakon analiza na navedenim tržištima (entiteta i distrihta) prikazana je agregatna ponuda i potražnja naftnih derivata na nivou države Bosne i Hercegovine.

Ključne riječi: ponuda, potražnja, agregatna ponuda, agregatna potražnja, međuentitetska razmjena, uvoz, izvoz...

Ponuda naftnih derivata

Ponuda naftnih derivata na tržištu Bosne i Hercegovine, odnosno njenih entiteta u suštini odražava prodajnu spremnost nosioca ponude ovih energenata – prodavaca da pri određenoj tržišnoj cijeni isporuče naftne derivate kupcima koji su spremni da ih po toj cijeni preuzmu.

Ukupna ponuda naftnih derivata na tržištu Bosne i Hercegovine, može se definisati kao agregatna ponuda koja odražava sopstvenu proizvodnju uvećanu za uvoz, te umanjenu za izvoz. Međutim, ako se ponuda promatra sa aspekta entiteta (Republike Srpske, Federacije Bosne i Hercegovine i Brčko distrihta), onda ponuda na tržištu samo jednog entiteta, na primjer Republike Srpske, predstavlja sopstvenu proizvodnju uvećanu za uvoz, a umanjenu za izvoz i iznos međuentitetske razmjene. Ovdje je potrebno naglasiti da se ponuda naftnih derivata na tržištu Bosne i Hercegovine odvija u specifičnim okolnostima koje su proizašle iz podijeljenog tržišta nafte i naftnih derivata između većih inostranih korporacija, kao što su Nastro – Rusija, INA – Hrvatska, MOL – Mađarska, Petrol – Slovenija, OMV – Austrija. Takođe, veliki uticaj na razjedinjenost tržišta Bosne i Hercegovine ima refleksija pravnog uređenja države podijeljene na entitete i distriht. S tim u vezi u kontekstu navedenih specifičnosti ponuda naftnih derivata u BiH najvećim dijelom odvija se na nivou entiteta i distrihta, kako to ilustruju podaci sadržani u sljedećim tabelama⁸¹:

Tabela I: Ponuda naftnih derivata u Republici Srpskoj 2009. godine (u tonama)

Naftni derivati	Proizvodnja	Uvoz	Izvoz	Međuentitetska razmjena	Ukupna ponuda
	A	B	C	D	(A+B-C+D)
TNG	4.479,9	792,6	1.464,6	687,9	3.120,0
Laki benzin	6.511,5	-	6.056,5	455,0	-
Benzin BMB 95	91.421,3	17.351,1	3.951,1	22.548,6	82.272,7
Benzin BMB 98	17.834,6	5.620,2	29,5	4.359,4	19.065,9
Dizel - D2	75.745,4	-	155,7	22.043,6	53.546,1
LUEL	55.296,9	5.868,1	472,6	23.310,4	37.382,0
Dizel evro 4	190.142,8	56.790,2	1.018,4	93.648,0	152.266,6
Dizel evro 5	7.842,8	-	3.334,1	2.767,1	1.741,6
Avio gorivo	0	200,0	-	-	200,0
BUS	39.531,4	-	-	3,5	39.527,9
Bitumeni	110.310,9	19.170,7	21.837,2	46.368,8	61.275,6
Lož ulje	237.256,2	12.572,9	116.834,9	9.724,5	123.269,7
Ukupno:	836.373,7	118.365,8	155.154,6	225.916,8	573.668,1

Tabela II: Ponuda naftnih derivata u Federaciji Bosne i Hercegovine 2009. godine (u tonama)

Naftni derivati	Uvoz	Međuentitetska razmjena	Ukupna ponuda
	A	B	(A+B)
TNG	41.271,0	87,9	41.358,9
Laki benzin	-	-	-
Benzin BMB 95	163.604,0	17.505,6	181.109,6
Benzin BMB 98	19.665,0	3.155,9	22.820,9
Dizel - D2	-	19.869,3	19.869,3
LUEL	53.953,0	23.310,4	77.263,4
Dizel evro 4/Dizel evro 5	404.696,0	76.510,0	481.206,0
Avio gorivo	5.708,0	-	5.708,0
Mazut	4.174,0	-	4.174,0
Bitumeni	34.396,0	46.368,8	80.764,8
Petrolej	29,0	-	29,0
Lož ulje	-	4.651,1	4.651,1
BUS	569,0	-	569,0
Ukupno:	728.065,0	191.459,0	919.524,0

⁸¹ Preuzeto: Spoljnotrgovinska komora BiH, Privredna komora RS, www.komorabih.ba, www.komorars.ba

Tabela III: Ponuda naftnih derivata u Brčko distriktu 2009. godine (u tonama)

Naftni derivati	Uvoz	Međuentitetska razmjena	Raspoloživa ponuda
	A	B	(A+B)
TNG	200,0	600,0	800,0
Laki benzin	314,3	455,0	769,3
Benzin BMB 95	793,6	5.043,0	5.836,6
Benzin BMB 98	21,2	1.203,5	1.224,7
Dizel - D2	367,4	2.174,3	2.541,7
LUEL	-	-	-
Dizel evro 4/Dizel evro 5	2.766,2	19.899,1	22.665,3
Avio gorivo	-	-	-
Mazut	391,5	-	391,5
Bitumeni	-	-	-
Petrolej	-	-	-
Lož ulje	82,0	5.073,4	5.155,4
BUS	27,0	3,5	30,5
Ukupno:	4.963,2	34.451,8	39.415,0

Ukupna ponuda nafte i naftnih derivata na nivou Republike Srpske u 2009. godini shodno tabeli I, iznosila je 573.668,1 tona i data je po strukturi naftnih derivata. Navedeni nivo ponude na tržištu Republike Srpske čini sopstvena proizvodnja (u Rafineriji Brod), koja je 2009. iznosila 836.373,7 tona, uvećano za uvoz od 118.365,8 tona, te umanjeno za izvoz u visini od 155.154,6 tona i međuentitetsku razmjenu sa FBiH i Brčko distriktom od 225.916,8 tona. Ovakav nivo ponude RS ima višestruke pozitivne efekte, jer s jedne strane proizilazi iz sopstvene proizvodnje naftnih derivata u Rafineriji Brod, te čak prevazilazi raspoloživu tražnju na sopstvenom tržištu, a s druge strane pokrivenost uvoza izvozom naftnih derivata sa 131% ima pozitivan odraz na platni bilans Republike. Nadalje, u 2009. godini, ostvarena je i određena međuentitetska razmjena, što čini ohrabrujući pomak kojim se otvara mogućnost jačanja tržišne pozicije Rafinerije Brod na nivou cjelokupnog tržišta BiH.

Prema tabeli II vidljivo je da je ukupna ponuda, naftnih derivata na nivou Federacije BiH u 2009. godini iznosila 919.524,0 tona. Promatrajući ukupnu ponudu FBiH, može se zaključiti da je ista ostvarena, najvećim dijelom, po osnovu uvoza sa međunarodnog tržišta, i to čak 79%. Ovaj uvoz realizovan je iz Hrvatske (60%), Italije (15%), Mađarske (10%) i Slovenije (5%), dok je ostalih 10% uvezeno iz Bugarske, Srbije, Grčke, Njemačke, Austrije i dr. Potrebno je naglasiti da pomenuti uvoz naftnih derivata čini veliko opterećenje za ovaj entitet, a preko njega i za ukupnu platnobilasnu poziciju BiH. Pozitivnu tendenciju u ponudi naftnih derivata FBiH čini međuentitetska razmjena sa Republikom Srpskom, koja je u 2009. godini ostvarena u iznosu od 191.459,0 tona, što čini 21% ukupne ponude entiteta FBiH. Stoga, polazeći od proizvodnih mogućnosti Rafinerije Brod, može se očekivati da će se međuentitetska razmjena iz godine u godinu povećavati.

Analizirajući ponudu naftnih derivata na prostoru Brčko Distrikta, prema tabeli III vidljivo je da je ukupan nivo ponude u 2009. godini iznosio 39.415,0 tona. U osnovi, globalna ponuda naftnih derivata distrikta Brčko pretežno se odnosila na međuentitetsku razmjenu i to u visini od 34.451,8 tona (87% ukupne ponude), koja je uglavnom ostvarena sa Republikom Srpskom. Osim toga, u Brčko je uvezeno 4.963,2 tone naftnih derivata, uglavnom iz Re-

publike Hrvatske, odnosno 13% ukupne ponude distrikta. Ovakvi odnosi ukupne ponude naftnih derivata distrikta mogu se smatrati povoljnim, kako sa stanovišta razmjene u okviru entiteta i distrikta, tako i sa stanovišta što povoljnije njihove platnobilasne pozicije. Otuda, posebno uzimajući u obzir povoljne okolnosti u sektoru naftne industrije na nivou Republike Srpske i distrikta Brčko koje se ogledaju u blizini proizvodnje, jeftinom transportu, načinu plaćanju i dr., može se očekivati da će se odnosi na ovom tržištu ubuduće još uspješnije razvijati.

Na osnovu ponude naftnih derivata na nivou entiteta i distrikta, moguće je iskazati agregatni nivo ponude nafte i naftnih derivata na cjelokupnom tržištu Bosne i Hercegovine, što ilustruju podaci sadržani u narednoj tabeli:

Tabela IV: Ponuda naftnih derivata u BiH 2009. godine (u tonama)

	Entitet	Proizvodnja	Uvoz	Izvoz	Međuentitetska razmjena	Agregatna ponuda
1	Republika Srpska	836.373,7	118.365,8	155.154,6	-225.910,8	573.674,1
2	Federacija BiH	-	728.065,0	-	+191.459,0	919.524,0
3	Brčko distrikt	-	4.963,2	-	+34.451,8	39.415,0
	Ukupno BiH	836.373,7	851.394,0	155.154,6	0	1.532.613,1

Shodno tabeli IV, (agregatna) ponuda naftnih derivata u 2009. godini na tržištu BiH iznosila je 1.532.613,1 tona, i istu čini proizvodnja rafinerije Brod od 836.373,7 tona (54,8%), uvećana za neto uvoz (razlika uvoza i izvoza) od 696.239,4 tona, odnosno 45,2%. Što se tiče međuentitetske razmjene od 225.910,8 tona, ona čini ponudu Federacije BiH u iznosu od 191.459,0 tona i ponudu Brčko distrikta od 34.451,8 tona. Na osnovu pokrivenosti uvoza izvozom od svega 18,22% može se reći da je struktura ponude naftnih derivata na nivou BiH nepovoljna, jer je uvoz veći od izvoza za čak 5,33 puta. Ovakva veoma nepovoljna struktura uvoza i izvoza naftnih derivata na nivou države BiH dovodi je u otežani ekonomski položaj sa stanovišta deviznih rezervi i deficita spoljnotrgovinskog bilansa, što dalje ima za posljedicu povećanje spoljnog duga zemlje, a uzrokujući slabljenje nacionalne valute, kao i druge posljedice na monetarni sistem zemlje. Otuda se, posebno uzimajući u obzir modernizaciju i rast kapaciteta Rafinerije Brod, može očekivati da će u BiH doći do povećanja međuentitetske razmjene i restrukturiranja ukupnih tržišnih odnosa na ovom prostoru, odnosno tržištu.

Potražnja naftnih derivata

Najopštije govoreći, potražnja naftnih derivata na tržištu Republike Srpske, odnosno Bosne i Hercegovine, predstavlja one količine derivata koje su kupci spremni nabaviti po određenoj (tržišnoj) cijeni kako bi podmirili potrebe za ovim energentima.

Koje će se količine naftnih derivata tražiti na tržištu Republike Srpske, odnosno Bosne i Hercegovine zavisi od više faktora među kojima su najznačajniji cijena, obim potrošnje, mogućnosti supstitucije, platežna moć stanovništva i drugi. Inače, nivo potrošnje naftnih derivata u BiH, odnosno njenim entitetima moguće je sagledati po osnovu podataka sadržanih u narednim tabelama:

Tabela V: Potražnja naftnih derivata u Republici Srpskoj 2009. godine (u tonama)

Naftni derivati	Potražnja
TNG	3.079,0
Motorni benzini	100.021,1
Dizel goriva	206.856,0
Avio gorivo	197,0
LUEL	36.896,0
Lož ulje i mazut	122.667,0
Bitumen	60.489,0
BUS	39.014,0
Ukupno:	569.219,1

Tabela VI: Potražnja naftnih derivata u Federaciji Bosne i Hercegovine 2009. godine (u tonama)

Naftni derivati	Potražnja
TNG	40.945,3
Motorni benzini	201.890,3
Dizel goriva	500.564,5
Avio gorivo	5.650,9
LUEL	76.490,7
Lož ulje	4.604,5
Bitumen	79.957,1
Mazut	4.161,7
BUS	563,0
Ukupno:	914.828,0

Tabela VII: Potražnja naftnih derivata u Brčko distriktu 2009. godine (u tonama)

Naftni derivati	Potražnja
TNG	792,0
Motorni benzini	7.752,2
Dizel goriva	24.954,9
Avio gorivo	-
LUEL	-
Lož ulje	5.103,8
Bitumen	-
Mazut	387,5
BUS	30,0
Ukupno:	39.020,4

U tabeli V prikazana je ukupna potražnja za naftnim derivatima na nivou Republike Srpske u 2009. godini koja je iznosila 569.219,1 tona, od čega je iz domaće proizvodnje obezbijedeno oko 451.219,1 tona, ili 79,2%, a iz uvoza oko 118.000 tona, odnosno 20,8%. Osim prednjeg, u tabeli V prikazana je i struktura potražnje po vrstama derivata, na osnovu čega se može uočiti da dominantno mjesto zauzimaju dizel goriva i benzini koji čine preko 54% ukupne tražnje, zatim lož ulje i mazut, odnosno energenti za grijanje, sa učešćem u ukupnoj tražnji od 28%, te bitumen sa 10% i bazna ulja sa 6%. Treba istaći da je moguće očekivati da će bitumen i bazna ulja u budućnosti imati naglašeniju potražnju, i to bitumen zbog izgradnje infrastrukturnih saobraćajnica, a bazna ulja zbog toga što čine osnovnu sirovinu za proizvodnju ulja i maziva za Rafineriju Modriča.

Posebno treba napomenuti da je potražnja za naftnim derivatima izvedena potražnja, jer ona isključivo zavisi od potrošnje ovih energenata. S tim u vezi potrošnja naftnih

derivata u Republici Srpskoj obuhvata, tj. čini energetske i neenergetske potrošnje. U energetske potrošnje naftnih derivata spadaju energetske transformacije i finalna potrošnja. Energetske transformacije obuhvataju potrošnju derivata u toplanama u iznosu od 34.700 tona, rudnicima uglja u iznosu od 16.700, te termoelektranama u iznosu od 6.600 tona, dok finalnu potrošnju čini potrošnja po sektorima, prvenstveno sektor saobraćaja sa ukupnom količinom od 504.819 tona, te sektor industrije i poljoprivrede sa 6.400 tona. U neenergetske potrošnje ubraja se potrošnja neenergetskih derivata nafte i to bitumena od 60.489 tona, odnosno ulja i maziva u količini od 39.014 tona.

Navedena struktura potrošnje naftnih derivata na nivou Republike Srpske je odraz razvoja cjelokupne privrede, koja u poslednjim decenijama prolazi kroz otežanu transformaciju, pogotovo kada je u pitanju prelaz društvene svojine ka privatnom i državnom vlasništvu. Budući da nosioci privatne svojine uglavnom nisu uspjeli revitalizovati ranije privredne kapacitete, u smislu održavanja proizvodnje i zaposlenosti, došlo je do manje potrošnje naftnih derivata u sektoru industrije i poljoprivrede. Shodno prednjem, potražnja, tj. potrošnja nafte u današnje vrijeme najizraženija je u sektoru saobraćaja koji učestvuje sa 88,70% od ukupne potražnje Republike Srpske. Napominjemo da je dnevna potrošnja naftnih derivata po stanovniku u Republici Srpske za 2009. godinu iznosila 1,30 litara, što je veoma malo u odnosu na razvijeni svijet. Primjera radi, dnevna potrošnja po stanovniku u SAD iznosi oko 11,55 litara, što znači da je u toj državi ista preko osam puta veća nego u Republici Srpskoj.

Na osnovu tabele VII ukupna potražnja naftnih derivata na nivou Federacije BiH za 2009. godinu iznosila je 914.823 tone i obezbijedena je iz uvoza u iznosu od 728.065 tona, odnosno 79,5%, a iz međuentitetske razmjene sa Republikom Srpskom pribavljeno je 186.758 tona, ili 20,5%. Nadalje u tabeli je prikazana struktura potražnje po vrstama derivata, gdje dominantnu poziciju čine dizel goriva i benzini sa 76,7%, bitumen sa 8,7%, te lož ulje sa 8,3% od ukupne potražnje.

Potrošnja naftnih derivata u Federaciji Bosne i Hercegovine izražena je kroz energetske i neenergetske potrošnje. Energetske transformacije obuhvatale su potrošnju derivata u rudnicima uglja u iznosu od 22.870,7 tona, termoelektranama od 6.037,8 tona, te toplanama u iznosu od 4.161,7 tona. Finalna potrošnja Federacije BiH čini sektor distribucije – saobraćaja u količini od 782.630,7 tona, te sektor industrije i poljoprivrede u iznosu od 18.612,1 tona. U sektoru neenergetske potrošnje utrošeno je 79.955,1 tona bitumena, te 563 tone baznih ulja.

Shodno prednjem, prosječna dnevna potrošnja naftnih derivata po stanovniku u ovom entitetu iznosila je 1,24 litara što je, takođe, oskudno u odnosu na razvijene zemlje. Inače, kada je FBiH u pitanju, uzimajući u obzir buduću brži tempo razvoja privrede u cjelini, može se očekivati veća potražnja za naftnim derivatima na tržištu ovog entiteta.

Potražnja za naftnim derivatima na nivou distrihta Brčko za 2009. godinu, prema podacima sadržanim u tabeli VII, iznosila je 39.020,4 tona i podmirenje ovog nivoa potražnje uglavnom se obezbjeđuje na međuentitetskom tržištu. Struktura potražnje distrikta data je sa aspekta vrste naftnih derivata i vidljivo je da dizel goriva i motorni benzini čine 84% ukupne tražnje Brčkog, lož ulje učestvuje sa oko 14%, dok ostali derivati prvenstveno TNT, mazut i BUS učestvuju sa svega 2%. Inače, sa stanovišta potrošnje, ona je i ovdje takođe iskazana kao energetska i neenergetska. Energetska potrošnja obuhvata energetske transformacije u toplanama u visini od 5.491,3 tona, dok finalnu potrošnju uglavnom čini sektor saobraćaja sa 32.579,1 tona, odnosno sektor industrije i poljoprivrede sa 950 tona. Neenergetska potrošnja obuhvata samo potrošnju baznih ulja od 30 tona. Napomenimo da potrošnja naftnih derivata dnevno po stanovniku na nivou distrihta iznosi oko 1,30 litara, što je na nivou dnevne potrošnje Republike Srpske po stanovniku i daleko je ispod potrošnje razvijenih zemalja.

Na osnovu tražnje naftnih derivata na nivou entiteta i distrikta moguće je iskazati agregatni nivo potražnje nafte i naftnih derivata na tržištu Bosne i Hercegovine, što ilustruju podaci sadržani u narednoj tabeli:

Tabela VIII: Potražnja naftnih derivata u BiH 2009. godine (u tonama)

	Entitet	Agregatna potražnja
1	Republika Srpska	569.219,1
2	Federacija BiH	914.828,0
3	Brčko distrikt	39.020,4
	Ukupno BiH	1.523.067,5

Prema podacima u tabeli VIII, agregatna potražnja naftnih derivata u 2009. godini na tržištu BiH iznosila je 1.523.067,5 tona. Najveće učešće u ukupnoj potražnji Bosne i Hercegovine imala je FBiH sa 914.828 tona, odnosno 60,1%, zatim Republika Srpska sa 569.219,1 tonu, ili 37,3%, te distrikt Brčko sa 39.020,4 tone, ili 2,6%. Prema ovom dnevna potrošnja naftnih derivata po stanovniku nivou Bosne i Hercegovine za 2009. godinu iznosila je 1,27 litara, što je višestruko manje u odnosu na razvijene zemlje (npr. devet puta manje u odnosu na SAD). Na kraju recimo da današnje, kako objektivne, tako i subjektivne okolnosti, nameću potrebu bržeg tempa društveno-ekonomskog razvoja Bosne i Hercegovine, a time i veću potrošnju svih vidova energije koju bi trebalo u što većem obimu obezbijediti iz domaćih izvora, a kada su naftni derivati u pitanju, uzimajući u obzir proizvodne mogućnosti Rafinerije Brod, stvoreni su značajni preduslovi da se ovi energenti obezbijede na domaćem tržištu.

Zaključak

Ukupna ponuda naftnih derivata na tržištu Bosne i Hercegovine, defisana kao agregatna ponuda, odražava sopstvenu proizvodnju uvećanu za uvoz, te umanjenu za izvoz. Ponuda promatrana sa aspekta entiteta (Republike Srpske, Federacije Bosne i Hercegovine i Brčko distrihta) predstavlja sopstvenu proizvodnju uvećanu za uvoz, a umanjenu za izvoz i iznos međuentitetske razmjene.

Ukupna ponuda nafte i naftnih derivata na nivou Republike Srpske u 2009. godini iznosila je 573.668 tona. Navedeni nivo ponude na tržištu Republike Srpske čini sopstvena proizvodnja (u Rafineriji Brod), koja je 2009. iznosila 836.374 tona, uvećano za uvoz od 118.365,8 tona, te umanjeno za izvoz u visini od 155.155 tona i međuentitetsku razmjenu sa FBiH i Brčko distriktom od 225.917 tona.

Ponuda naftnih derivata na nivou Federacije BiH u 2009. godini iznosila je 919.524 tona. Analizirajući ukupnu ponudu FBiH, zaključuje se da je ista ostvarena, najvećim dijelom, po osnovu uvoza sa međunarodnog tržišta, i to čak 79%. Ovaj uvoz realizovan je iz Hrvatske (60%), Italije (15%), Mađarske (10%) i Slovenije (5%), dok je ostalih 10% uvezeno iz Bugarske, Srbije Grčke, Njemačke, Austrije i dr.

Analizirajući ponudu naftnih derivata na prostoru Brčko distrihta u 2009. godini iznosi 39.415 tona. Globalna ponuda naftnih derivata distrihta Brčko pretežno se odnosila na međuentitetsku razmjenu i to u visini od 34.452 tona (87% ukupne ponude), koja je uglavnom ostvarena sa Republikom Srpskom.

Agregatna ponuda naftnih derivata u 2009. godini na tržištu BiH iznosila je 1.532.613 tona, i istu čini proizvodnja rafinerije Brod od 836.374 tona (54,8%), uvećana za neto uvoz (razlika uvoza i izvoza) od 696.239 tona, odnosno 45,2%.

Potražnja za naftnim derivatima na nivou Republike Srpske u 2009. godini je iznosila 569.219 tona, od čega je iz domaće proizvodnje obezbijedeno oko 451.219 tona, ili 79,2%, a iz uvoza oko 118.000 tona, odnosno 20,8%.

Potražnja naftnih derivata na nivou Federacije BiH za 2009. godinu iznosila je 914.823 tone i obezbijedena je iz uvoza u iznosu od 728.065 tona, odnosno 79,5%, a iz međuentitetske razmjene sa Republikom Srpskom pribavljeno je 186.758 tona, ili 20,5%.

Potražnja za naftnim derivatima na nivou distrihta Brčko za 2009. godinu iznosila je 39.020 tona i uglavnom se obezbjeđuje na međuentitetskom tržištu.

Agregatna potražnja naftnih derivata u 2009. godini na tržištu BiH iznosila je 1.523.067 tona. Najveće učešće u ukupnoj potražnji Bosne i Hercegovine imala je FBiH sa 914.828 tona, odnosno 60,1%, zatim Republika Srpska sa 569.219 tona, ili 37,3%, te distrikt Brčko sa 39.020 tone, ili 2,6%.

Literatura:

1. Bilans energetske potrebe FBiH za 2005. godinu. (2004). Mostar: Federalno ministarstvo industrije, energetike i rudarstva
2. Energetika Srpske 98. (1998). // Zbornik radova, Banja Luka: Savez energetičara Republike Srpske
3. Energetski bilans Republike Srpske za 2005. godinu. Banja Luka: Ministarstvo industrije, energetike i rudarstva

4. Energetski bilans Republike Srpske za 2009. godinu. Banja Luka: Ministarstvo industrije, energetike i rudarstva

5. Energetski bilans Republike Srpske za 2010. godinu. Banja Luka: Ministarstvo. Ivanić, M. (2010). Principi ekonomije, Banja Luka: Ekonomski fakultet.

7. Labus, M. (1999). Osnovi ekonomije. Beograd: Stubovi kulture

8. Samuelson, P.; Nordhaus, W. (2005). *Економија*. Зарпеб: Mare

9. Studija energetskog sektora u BiH. (2008). Banja Luka: EIHP, Ekonomski institut; Tuzla; Rudarski institut

10. Treći projekat obnove ESS, Studija energetskog sektora u BiH. (2006). Banja Luka: EIHP, Ekonomski institut

Web stranice:

1. <http://www.komorabih.ba> (Spoljnotrgovinska komora BiH)

2. <http://www.komorarars.ba> (Privredna komora RS)